

Gospodarske stvari.

Gnojivna moč premogovega pepela.

Premogov pepel ima nemalo gnojivne moči v sebi. Če se s tem pepelom travniki in lucernska detelišča potrosijo, se njegova moč brž pokaže v lepši in gostejši rasti raznih trav.

Že od daleč se poznajo prostori, po katerih se je pepel potrosil. Krmine rastline bujnejše rastejo in posebno listnate zeli, kakor razne sorte detelje močnejše prodirajo na videlo. Ta zanimiva prikazen je misleče kmetovalce izpodbodla, da so dali premogov pepel kemično preiskati in ta preiskava je pokazala, da ima premogov pepel v sebi:

	I.	II.	Poprek
1. dušika ali gnojilca	0·423 %	0·670 %	0·523 %
2. fosforove kisline	0·058 "	0·058 "	0·058 "
3. kalija	0·208 "	0·038 "	?
4. apna	2·250 "	3·205 "	2·228 "
5. magnezije	0·816 "	0·632 "	0·724 "
6. žveplove kisline	0·863 "	0·700 "	0·782 "

Čuditi se moramo pred vsem veliki množini dušika ali gnojilca, ki ga nahajamo v premogovem pepelu. Da to stvar prav ocenimo, so moramo spomniti, da ima hlevni gnoj jednako veliko množino te gnojivne prvine v sebi. Seveda se ta tudi spreminja in se ravna potem, kakor je premog več ali manj popolnoma sežgan. Pri navadnem načinu sežiganja ima pepel še vedno nekakošnjo črunkasto barvo, kar kaže, da je še vedno nekoliko nesežganega oglja v pepelu, v katerem oglju, ker ni do cela sežgan, je še zmirom nekoliko dušikovih spojin nerazkrojenih ostalo.

Posebne pomena in vrednosti so vrh tega pa še mineralične gnojivne tvarine, apno, magnezija in žveplova kislina. Pa že zelo spremenljiva množina kalija v premogovem pepelu kaže, kako različna je njegova gnojivna vrednost tudi glede mineraličnih gnojivnih tvarin. Ta vrednost se toraj zelo spreminja po večji ali manjši njegovi množini peska in žlindre, ki jo ima pepel v sebi. Gori navedena vsebina gnojivnih snovi pa vendar kaže, da je premogov pepel sposobno gnojivo za travnike in detelišča, zlasti lucernska, pa tudi za njive, ki so gnoja potrebne. Kder se tedaj tak pepel brez velikih vozniških potroškov dobiti more, naj se kolikor mogoče z njim gnoji. Zapomniti pa si je, da se mora pepel poprej rešetati, da se vse debele žlindre očisti, ki je le dobra, da se z njo popravljajo poti. Presejani tanki čisti pepel pa je za gnojenje.

Ali izgubi povžito plevelovo semenje v živalskem želodcu prebavljeno svojo kalivno moč?

Akademija znanosti v Parizu je v tem oziru nekoliko poskušenj napraviti dala, ki res

zaslužijo, da v širjih krogih znane postanejo. Dali so nekolikim konjem med navadnim ovsem tudi nekoliko kostrebinoga semena. Kostreba ali stoklasa je plevel ki se pogosto po njivah med žitom nahaja. Imenuje se tudi kopitnik (*Bromus arvensis*), glistnik, norški oves ali rapulja. Iz konjskega blata so potem neprebavljeno kostrebinoga seme izbrali in ga posejali. In glej! večidel tega semenja, akoravno je že bilo skozi konjski želodec in čreva popotovalo, je lepo kakor nepovžito seme kalilo in rastlo.

Pri drugi poskušnji so dali iz konjskega blata izbrano neprebavljeno kostrebinoga seme volu povžiti. Iz volovjega blata so neprebavljeno seme izbrali, ki je tedaj dvakrat skozi živalski želodec in čreva popotovalo, se je zopet posejalo in večidel kalilo in rastlo.

Ta res zanimiva prikazen je poskuševalce še k tretji poskušnji spodbudila, katera je obstajala v tem, da so dali od tega iz volovjega blata izbranega semena svinji povžiti in ga potem iz svinjskega blata izbrati in zopet posejali in tudi tega semena, ki je tedaj trikratno pot skozi živalski želodec in čreva naredilo, je veliki del bilo kalivnega in je rastlo. Kaj sledi iz vsega tega? Za nas sicer nič posebno novega, ki vemo, da za vsakim plotom, zidom ali grmovjem najlepše mlade gruške, jablane in črešnje vraščajo. Vendar pa, da z gnojem veliko, veliko plevelnega semena na polje zasejamo in da bi bilo dosti bolje, ko bi se živalim kuhana ali vsaj dobro poparjena krma polagala.

Sejmovi. Dne 29. marcija v Tilmiču; dne 31. marcija v Celju in Vitanju; dne 1. aprila v Radgoni, dne 2. aprila v Artičah in dne 3. aprila v Gradcu.

Dopisi.

Iz Konjic. (Kat. pol. društvo.) Naše kat. pol. društvo je obhajalo pustno nedeljo 7. t. m. trinajsto obletnico svojega 14. društvenega leta. S kristijansko prijaznim pozdravom nagovorili so preč. g. predsednik lepo število navzočih, katerih je bila sobana napolnjena. Nasledovala je kakor vsako leto volitev novega odbora. Večinoma je razun tajnika, njegovega namestnika in denarničarja ves odbor pri starem ostal. Udov šteje društvo do sedaj za vsem 302, in nadjati se je, da še bode v prihodnje število polagamo naraslo. Tega je treba posebno današnje dni, da se katoliška društva snujejo, osnovana ohranjujejo, in vsestransko gmotno podpirajo proti sedaj vladajočemu lažiliberalizmu. Zakaj ta hoče s svojim pogubnim upljivom že vse kote naše ljubljene domovine s svojimi brezbožnimi načeli okužiti in nekaj trdno katoliško podlago mile naše Avstrije porušiti. — Ravno temu kat. društvu se ima

naše tukajšnje ljudstvu zahvaliti, da ima še tako zdrave nazore na verskem in političnem polju, ter se ne da kreniti kljubu vsemu posilstvu od svojega gesla: „Vse za vero, dom in cesarja.“ — Pokazalo je pa tudi svojo izobraženost že pri marsikteri priložnosti, posebno za čas volitev, tako, da so ga celo nasprotniki občudovali. — Ko so nam preč. g. predsednik v jasni in jedernati besedi politični razgled podali, zamoglo se je opaziti na obrazih poslušalcev, da se tudi oni po svetu ogledujejo ter marljivo zajemajo in prebirajo novine iz našega katoliškega nam priljubljenega „Slov. Gospodarja“, in želeti je, naj bi ga ljudstvo za naprej še marljivejše prebiralo. — Tombole letos nismo imeli zaradi neke lanske neprilike, pa bode se prihodnje leto zopet igrala, kedar bo stvar popolnoma določena in vravnana. — Odšlemu tajniku, č. g. Janezu Brglezu, sedajnemu Artiskemu župniku, kateri so blizo osem let z neutrudljivo marljivostjo v blagor tega društva svoje duševne in telesne zmožnosti darovali, izrekajo tem potem, mesto telegrafičnim, vsi navzoči enoglasno najgorkejšo svojo zahvalo za njihovo požrtvovalno delavnost; in želijo le, naj jim dobrotljivi Bog obilno vse povrne, ter zdravih in krepkih še mnoga leta ohrani v njihovem sedajnem delokrogu! Z navdušenim trikratnim živio-klicem našemu presvitlemu vladarju je bilo zborovanje končano.

Iz Majšperga pri Ptujju. (Spomlad. Obč. volitev.) Skozi celo zimo pokrival je beli sneg naše hribe in nam naložil smrtno tihoto, iz katere nas sedaj pomladanski čas budi in na delo kliče. Vse hiti v vinograde in na enkrat je vse polno pridnih, delavnih rok. Mi imamo tudi volitev v občinski zastop pred durmi. Sedajnega predstojnika Svaršnika pa več ne maramo, ker pri vsaki priliki z Nemci potegne. Mi imamo množino dobro podučениh mož, kateri bodo častno mesto občinskega predstojnika radi sprejeli in mi bomo tedaj letos po teh možeh segnili. S.

Iz Središča. (Konec IV. Naše občinske zadeve.) Dne 20. t. m. se bode vršila volitev občinskega odbora in iz srca bi želeti, da se izvolijo možje, ki bodo skrbeli za blagor občanov, za napredek našega trga, in ki bodo v vseh narodnih vprašanjih stanovitni kakor zid, ker le kot taki zaslužijo biti zastopniki narodnega trga Središkega. Razun tega, da novi odbor po mogočnosti odpravi uže na tem prostoru navedene napake, naj on tudi skrbi, da se našim naslednjim željam ustreže; kot narodni občani želimo in terjamo, da naš občinski urad uraduje izključljivo v slovenskem jeziku. — Naši zastepniki v okrajnem zastopu morajo se držati narodnih načel, ter odvrčati vse, kar bi utegnulo škodovati narodni časti našega trga in našega okraja. Narodna disciplina z

drugimi Slovenci našega okraja se od naših zastopnikov ne sme rušiti, ampak v vseh na rodnih zadevah složno postopati; neopravičene osobne mržnje imajo odpasti. — Ker gre v deželnem in državnem zboru za naše narodne pravice, za pravice našega jezika v šolah in uradih, ima se za nje tudi naš občinski odbor s tem potezati, da se za nje oglašja z raznimi peticijami, kakor to druge narodne občine storé. — Nemški list „Tagespost“ se ne bi smel več na občinske stroške naročevati, ker se ta list nikakor ne ujema z nazori naših občanov. — To so „kardinalne“ točke naših narodnih želj naših terjatev in od teh ne popustimo niti trohice. — Konečno še naj opozorimo novi odbor na povzdigo naših sejmov in če še imamo eno željo, katerej ustreči bi bila zares velika neprecenljiva zasluga, potem je to ta želja: novi odbor naj skrbi in na to z vsem svojim uplivom deluje, da se našim občanom povrne mejsobno prijateljstvo, ljubljeni mir, katerega žalibog sem ter tje pogrešamo.

Od sv. Ilja v slov. goricah. (Občinske volitve.) Kakor je častitim bralcem „Gospodarja“ že znano, imeli smo dne 12. februarija volitev v občinski odbor. Z resnostjo smo pričakovali omenjenega dne, ker smo vedeli, da nam bode se trdno postaviti na noge. Iznenadila nas je letos močna krstniška nemčurska stranka. Ta je imela v „Strassu“ svoj sedež, kjer je ustanovila poseben „komité“, kateremu so hodili naši krstniški Nemci in pa njih „svetnik“ na posvetovanje. Kaj da so skovali ti vitezi, baroni in špijoni v „Strasskem parlamentu“, znači proklamacija ali oklic do svojih izvoljenih bratov. Ali pri vsej svoji predrznosti, ki jo kažejo v njem, so se zlo ukanili, kajti tudi mi Slovenci nismo spali in rok križem držali; nismo sicer napravljali „komiteja“ ne razpošiljali oklicev, kakor so storili nasprotniki. Ti so v Gradec, Bruck celo na dalnji Dunaj in še na druge kraje razposlali goraj imenovano blamažo, kjer so vedeli, da stanuje kateri njih mišljenja in ima tukaj pravico voliti. Tega sicer ne omenja mazač v „Marb. moniterju“ pač pa pravi, da smo Slovenci glase beračili od hiše do hiše. To se ve, da ni res. Da se je vsakemu volilcu naše stranke razložil pomen volitve, to še ni beračenje, kajti to je vsakega zavednega Slovenca sveta dolžnost, da svoje neizkušene sobočane podučí. Prišli pa so tudi vsi od naše strani, ravno tako tudi od nasprotne strani k volitvi. Da se nemškutarjem ne bode posrečilo v vseh treh razredih zmagati, kakor so oni mislili in kandidate svoje stranke nastavili, tega smo si bili svesti, in tako je tudi bilo, kajti smo v drugem in tretjem razredu zmagali, v prvem pa propali, to pa zatvegavoljo, ker imajo v tem razredu nasprotniki večino, nekaj pa je bila kriva za prvi razred napačno sestavljena

lista. Takó je v prvem razredu vseh šest voljenih tudi sebi (!) glase dalo, od nas Slovencev pa tega nobeden ni storil. Da so se še nekatere nedostatnosti godile pri volitvi, pozročene od nasprotne strani, nočem omeniti razun ene, ki jo je pozročil v svoji prevzetnosti in strasti do duhovnov, kedar so glas oddali č. gosp. župnik in pa pri oblaščenec gospe Swaty, naš nasprotnik prve vrste, mladi Krumholz. Vrla gospa se njegove grožnje ni ustrašila, temveč je oddala pooblastilo narodnemu volilcu, s tem pa je tudi pokazala, da svoje soobčane spoštuje in da vé in spozna, med kom da živi, za „kundšaft“ od strani krstniških ritterjev in baronov se pa gospa Swaty lahko zahvali. Omenjeno človeče bi se zamogel pred sodnijo poklicati zavoljo nesramnega obdolženja, toda tak človek ni vreden potov k sodniji, letos je zadnjokrat to veselje užival. Njegovi častilci mu bodo baje za to njegovo junaško obnašanje izročili „red bele repe“. Uni dopisnik britko toži, da niso v drugem razredu zmagali, in pravi na dalje, da bi se potem Št. Iljéanje zopet zamogli nemške pridige in šole (čujte!) veseliti. Dobro! Pa komu naj bi potem naši častiti g. duhovni pridigali? Slovenci bi se take božje službe ali pridige ne mogli udeležiti, ker bi nam bila nerazumljiva, nemškutarji pa tako nikoli v cerkev ne gredó, ne vedó še morebiti, kakošnja je naša cerkev znotraj. Da bi o priložnosti nemške pridige postali taki goreči kristijani, kakor bi o priložnosti zmage za njo tirjali, tega mi ne verjamemo. Ravno tako je tudi o šoli. Slovenski stariši bi ne dali svojih otrok ponemčiti in potujčiti, zarad nekaterih nemških otrok pa nikdo ne bi dovolil, da bi taka „pildunga“ našo šolo osmradila, kajti le prazen sod doni.

Iz Cirkovec. (Volitev.) Pri nas bomo v kratkem občinsko volitev imeli. Zaradi tega si naš nemčurski „Martin“ hudo peté brusi, ker Ptujski laži-liberalci so mu baje pošepetali, da „nemčurski Martin“ letos mora naš župan postati. Mi Cirkovčanje pa pravimo, da bomo si mi že sami izbrali župana, kateri ne bo, po Ptuj za nemčurji slin cedil ali pa še celo tam judeževe kosti glodal. Toliko moramo reči, da smo z dosedajnim županom Medved-om v obče zadovoljni bili, kajti on je vedno z nami kmeti bil in se nikdar ni dal pri volitvah „s tremi goldinarji“ podkupiti, kakor se natolcuje nemškutarju „Martinu“ v Mihovcah. — a.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Kakor stojé sedaj razmere, gre drž. zboru pri nas prva beseda. Kar se godi torej v njem, na to se ozéramo vsi. Žal, da od naše strani ne moremo reči, da storimo to z veseljem, ne za to, ker bi morebiti

naši poslanci v tem ne storili svojih dolžnosti. To ne, kajti kar že pokažamo deloma na drugem mestu, naši poslanci storé, kar je v njih moči, toda ali bo to kaj izdalo? — Vrta se sedaj cela stvar o tem, da se ministerstvu dovolji potrební denar za izvrševanje tega, kar se v državi mora izgoditi. Za to so tudi vsi naši in iz večine tudi poslanci iz nasprotnih strank. Ali vsaka stranka spravlja o tej priložnosti navadoma vse svoje pritožbe na svetlo. In da se vse to izpelje, za to je treba časa. Naše pritožbe, oziroma želje izrekla sta poslanca B. Raič pa M. Vošnjak, eden tako, drugi drugače, vendar oba sta govorila v našem zmyslu, nasprotniki niso jima vedeli znatnega kaj izreči. — Gledé Scharschmida, t. j. njegovega predloga o veljavi nemščine v našem cesarstvu si je, kakor je podoba, desnica v tem edina, da se njegov predlog zavrže. Človek si pa tudi, ako trezno misli, ne more tega drugače predstavljati: ta predlog mora pasti! — Mestni zastop v Ljubljani je odpovedi odborikov Ledenika pa Hribarja v svoji zadnji seji vzel na znanje. Odbornik g. dr. Zarnik bil je po daljši bolezní prišel prvokrat v sejo, toda mož še očivestno ni ozdravel, sicer bi, menimo, ne bil niti predloga, kakor ga je v isti seji stavil, zagrešil, niti bi „Slov. Gosp.“ bil tako poulično ime nadél, kakor jo to, če gre „Slov. Narodu“ v tem kaj vere, neki storil. 20 let kakoršnjih je „Sl. G.“ doživel, ne bila bi mu tega dopustila. — Baron Pino ni odložil drž. poslanstva, kakor so bili liberalni listi raznesli po svetu, tedaj tudi ne bo treba nove volitve za Beljaški okraj. — Župan v Trstu je vendar-le dr. R. Bazzoni, čeprav cika na stran irredentovcev, ni ga vlada, kakor se je želelo, zavrгла. Naj ga pa tedaj tudi ima! — Vrhovni škof iz Prage in škof iz Brna sta sedaj v Rimu, iz zadnje škofije že neki iz davnih časov ni bil nobeden škof prišel v Rim. — Na Hrvaškem boriti se jim je zoper madjarščino ravno tako, kakor pri nas zoper nepotrebno nemščino; samo ta je razloček, da je tam madjarščine še manj treba, kakor pri nas nemščine. Med nemščino in madjarščino je pač, recimo, kar čemo, še velika razlika. —

Vnanje države. Med Srbi in Bolgari je sedaj, vsaj kakor je podoba, razpor pri kraju. Stan mirú dobiva čedalje lepše lice. Rožljanje z vojsko je utihnilo. — Kaj bode z bolgarskim knezom pa s Turčijo? Zahtevanje kneza, da ga Turčija imenuje za guvernerja na čas življenja, dela še vedno nemir in pravijo, da je to zahtevanje v stanu še vso Evropo spraviti pod orožje. Nemogoče to sicer ni. — Na Grškem še ni tiho. Vlada ne more naprej, še nazaj si ne upa kajti je preveč denarja izdala za obo-roženje. Nihče pa ji ne priskoči z nasvetom, po katerem se reši tega nesrečnega položaja. —